

La història amagada Mariano González

Imatge d'un dels últims enderrocs. En el solar resultant es va edificar l'ampliació actual de l'escola d'adults.

DOTZE ANYS DE CIRURGIA URBANA ENTRE LA PLAÇA DE LA SEU I EL CARRER LES SANTES

L'autor de l'article repassa l'abandonament d'aquesta via del centre històric de Xàtiva i com es va regenerar després amb la instal·lació de diferents serveis públics com un col·legi, una escola d'adults i la rehabilitació del convent dels dominicans

A principis dels anys vuitanta del segle passat, la via urbana que va de la plaça de la Seu fins el carrer de les Ànimes començà a despoblar-se i esborrar-se físicament a una velocitat imparable: el col·legi dels claretians feia temps que se'n havia anat a un nou edifici enmig de l'horta; l'Ajuntament, els jutjats i després la policia nacional deixaren buit l'antic convent de Sant Agustí, mentre que l'església anexasa només obria dues vegades a l'any amb motiu de les novenes de la Dolorosa i de Santa Rita; havien tancat les dues botigues de comestibles i el forn; enderrocaren

tot el front de cases que va de la plaça Sant Jordi al carrer de les Santes, i dos palaus o casalots de la part sud del carrer Sant Domingo; es quedaren buides quasi totes les cases existents entre el carrer de Menor i el Gran Teatre. El convent medieval dels dominicans havia sigut arrasat als anys setanta, i igualment estaven tancades les cases contigües d'una i altra banda del monestir, i tombades la de l'antic parc de bombers i la de la seu dels jutjats durant el segle XIX, ja dins la plaça de la Seu. Per arrodonir la devastació, en el 1984 tancà l'imponent Hospital. En un decenni, la via urbana superior de Xàtiva, una de

les quatre longitudinals del centre històric, quedà en ruïnes i abandonada, condemnada a una desaparició fulminant, atacada d'un càncer que podia rosegar i avançar cap als carrers adjacents si no s'actuava de forma immediata i enèrgica generant un rosari de serveis públics, que ací repassen de forma molt resumida.

L'actuació de major impacte va ser la que afectà al convent de Sant Domingo i la construcció d'un col·legi d'EGB, que tractem conjuntament per estar íntimament relacionades. Una circumstància fortuïta vingué a obrir el camí de l'adquisició del destruït convent gòtic, declarat monu-

ment nacional el 1981, i va ser que, el mateix any, el ministeri d'educació comunicà a l'Ajuntament que havia decidit construir en Xàtiva un col·legi de primària, per a la qual cosa exigia disposar en el termini de sis mesos d'un solar de deu mil metres que estigués situat entre els col·legis públics Martínez Bellver i el Gosalbes Vera, és a dir, en la zona centre de la ciutat. Aquestes condicions sols es donaven en l'ample espai format pel solar de les ruïnes i l'hort del convent, i els horts i solars dels dos casalots enderrocats del carrer de Sant Domingo.

► **Adquisicions.** Atesa la postura crítica de certs sectors fàctics que consideraven excessiva l'atenció prestada al patrimoni per l'equip de govern municipal, una proposta d'adquisició del que restava del convent mai no hauria prosperat de no haver tingut una finalitat pràctica. És així com, per tal d'evitar l'exclusió del programa ministerial, la corporació es veié obligada, a corre cuita, a adquirir solars i ruïnes. No obstant, la cessió a l'Estat del solar on quedaven les restes del claustre, sala capitular i refectori dels dominicans hauria suposat la pèrdua patrimonial definitiva si s'edificava damunt, i ací és on es va produir una gentilmaniobra. Un cop aconseguida la condició de cessió de deu mil metres en el termini previst, l'Ajuntament es dirigí al ministeri sol·licitant que: amb la finalitat que es respectassen les restes monumentals colgades, la nova edificació escolar no ocupara aquella part del solar; que, en atenció a l'entorn urbà, el projecte del col·legi s'adaptara a la tipologia constructiva del centre històric, entre altres coses, amb coberta de teula, encara que també es va fer un porxe mirant al nord, insòliten en una ciutat mediterrània; i que l'edifici nou incorporara la portada de pedra del palau, les peces de la qual seguien al solar, peticions que var ser totes acceptades. Per arrodonir la partida d'escacs, es va demanar i aconseguir la reversió al municipi de la part de solar on es conservaven les ruïnes monumentals dels dominics. Poc després es va sol·licitar la declaració d'utilitat pública i la tramitació de l'expropiació forçosa a càrrec del municipi de l'antiga església de Sant Domingo —propietat independent del convent— amb la finalitat de destinar-la a teatre, complementada pels edificis contigus, els de llevant per a accessos, i el de ponent, la Casa Santandreu, per a caixa de l'escenari. Amb això quedava recuperada gran part de la via urbana.

La tercera actuació es va encaminar a comprar, a través de com-

«En un decenni, la via urbana superior de Xàtiva, una de les quatre longitudinals del centre històric, quedà en ruïnes»

«L'actuació de major impacte va ser la que afectà al convent de Sant Domingo i la construcció d'un col·legi d'EGB»

pensacions urbanístiques, l'illa de cases on havien estat els claretians per a seu de l'escola permanent d'adults. Altre front a cobrir amb urgència va ser donar ús a l'antic Hospital Major de Pobres, el que s'aconseguí en un temps rècord, i actualment funciona a ple rendiment. La darrera intervenció tenia com a finalitat donar un ús a l'antic convent de sant Agustí, desocupat, i alhora instal·lar adequadament el conservatori, el projecte de habilitació del qual estava redactant-se en 1990. Així, des del carrer de l'Ardiaca, on funcionava una guarderia infantil de la Seu, fins el carrer de les Santes, quedava cosida tota la via urbana amb una dotació de serveis per a la població que generaria un trànsit diari de viants. Inesperadament, en gener de 1991 va caure el campanar de de l'església Sant Agustí, que no era propietat municipal, i causà un estrall imponent en el temple tancat. En aquell moment, es va comentar que si s'acabava d'enderrocar l'església quedaria una plaça ben ampla per aparcar però, per sort, la proposta no va tenir ressò. Després de comprar a l'arquebisbat l'edifici arruïnat a un preu considerable, es va obtenir subvenció del programa Música 92 per reconstruir la destrossa i habilitar el temple com a auditori, única manera de ser finançats per aquella via, que, a més, semblava coherent amb el fet de tenir el conservatori al costat.

No obstant això, el programa original quedà desvirtuat, o disminuïda la seua capacitat de regenerar la zona, a causa de les variacions sorgides posteriorment: com la clausura de la guarderia infantil; el simbòlic desplaçament de part del culte de la Seu cap a Sant Francesc; la construcció del teatre a l'Albereda, tot i que la restauració del conjunt conventual dels dominics va seguir endavant sense definir les finalitats, per tant, destinat a un ús esporàdic; i també va decaure l'ús de l'auditori de Sant Agustí, degut a la defectuosa acústica, problema que tenia una solució tècnica que no es va dur a efecte. A trenta anys vista, podem concloure que si bé les actuacions van ser positives en uns aspectes, queda pendent la regeneració de l'ús residencial de la zona.